Zaaknummer: 818890
Documentnummer: 818891

ADVIESNOTA VOOR HET ALGEMEEN BESTUUR D.D. 18 DECEMBER 2026

VOORSTEL

1. Kennis te nemen van de potentie van effluenthergebruik in de regio Land van Cuijk en de voorgestelde ontwerpleidraad voor de Waterfabriek;
2. Een investeringskrediet van € 8.000.000 beschikbaar te stellen voor de planuitwerking van Waterfabriek Land van Cuijk

PROBLEEMSTELLING

Waterschap Aa en Maas heeft met ca. 80 miljoen m3/jaar aan effluentwater (bij droog weer) een relevante sleutel in handen om bij te dragen aan de droogtebestrijding en beschikbaarheid van voldoende zoetwater in het eigen beheergebied. De inzet hiervan is onderdeel van de bestuurlijke afspraken in de Brabantse Droogteagenda (pijler 3: effluenthergebruik) en een ambitie in de Afvalwaterstrategie 2026-2036 van Aa en Maas. In de regio Land van Cuijk is momentum voor het concept: het is een van de meest verdrogende gebieden van Aa en Maas én het effluent van de RWZI wordt daar op dit moment vrijwel volledig direct naar de Maas afgevoerd; het gebied verdroogt terwijl er water uit de RWZI beschikbaar is.
Samen met de stakeholders uit het gebied (Provincie Noord-Brabant, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, Brabants Landschap, ZLTO, Brabantse Milieufederatie, de Gemeente Land van Cuijk, Gemeente Maashorst en Brabant Water) is een jaar lang verkend wat de potentie en mogelijkheden van effluenthergebruik in die regio zijn onder de noemer: Waterfabriek Land van Cuijk.

BEOOGD EFFECT

Voortgang houden op de uitwerking van Waterfabriek Land van Cuijk. De inzichten uit de verkenningsfase worden verder uitgewerkt tot een haalbaar, maakbaar en betaalbaar ontwerp, waarin technische, juridische, financiële en governance- vragen worden beantwoord.

ARGUMENTEN

1.1 De verkenningsfase van de Waterfabriek Land van Cuijk toont een groot potentieel
De inzichten uit de verkenningsfase leiden voor alle stakeholders tot positieve conclusies: het volume is significant, de beoogde waterkwaliteit biedt vele toepassingsmogelijkheden en de kosten/m^3 zijn concurrerend te noemen. Daarmee zijn de contouren van het project nu helder (zie bijlage 1) en is verdere planuitwerking nodig om deze zoetwaterbron beschikbaar te kunnen maken in de regio.

2.1 Het project geeft invulling aan de Afvalwaterstrategie en de Richtlijn Stedelijk Afvalwater
Benutting van het effluent vanaf de RWZI Land van Cuijk geeft invulling aan de ambities uit de bestuurlijk vastgestelde Afvalwaterstrategie 2026-2036 van Aa en Maas. Daarin staat de ambitie om alle RWZI's om te bouwen naar waterfabrieken, waarbij in 2026–2036 ongeveer 30% van het effluent hoogwaardig wordt hergebruikt, met als eindbeeld dat in 2050 al het gezuiverde water

functioneel en circulair wordt ingezet. Ook de herziene EU-richtlijn stedelijk afvalwater (2024/3019, art. 15) verplicht lidstaten om hergebruik van gezuiverd afvalwater waar passend systematisch te bevorderen, voor alle gepaste doeleinden.

2.2 Effluenthergebruik biedt brede meerwaarde voor het gebied
In tegenstelling tot andere gebieden van Aa en Maas, kunnen de hoge zandgronden van- en rond het Sint Anthonisbos en de Grote Slink-Bunthorst onvoldoende met aanvoerwater uit de Maas worden voorzien. Met een potentieel van 8 miljoen m³ effluent per jaar kan de Waterfabriek de grondwatervoorraad aanvullen, beken langer watervoerend houden en de droogtebestendigheid van natuur, landbouw, gemeenten en bedrijven vergroten. Het initiatief biedt ook voor gemeenten toegevoegde waarde door warmtebenutting uit de effluentleiding. Betrokken stakeholders ondersteunen daarom de verdere planuitwerking.

2.3 Het concept zet op duurzaamheid een stevige stap voorwaarts
Uit de integrale analyse van de milieu-impact door KWR blijkt dat de extra inzet van energie en chemicaliën voor verdergaande zuivering, wordt gecompenseerd door de milieuwinst van een hogere effluentkwaliteit voor het gebied. Daardoor scoort de waterfabriek per saldo beter dan de huidige en geplande zuiveringssituatie.

2.4 Door de Waterfabriek renderen de geplande investeringen op RWZI Land van Cuijk beter
De Waterfabriek bouwt voort op de al begrootte investeringen in de waterkwaliteit ('4e trap') op RWZI Land van Cuijk. Door aanvullend te zuiveren wordt hergebruik mogelijk gemaakt en komt de economische waarde van water[1] regionaal weer beschikbaar. Daardoor krijgen de investeringen in de 4e trap ook een groter maatschappelijk rendement. Het al geplande ontwerp en de bouw van nazuivering Land van Cuijk (2028-2031) sluit naadloos aan bij de geplande vervolgstappen voor de Waterfabriek. Daarnaast is de verwachting dat een slimme combinatie van technologieën tot financiële en operationele voordelen kan leiden.

2.5 De Waterfabriek Land van Cuijk is voor Brabant en Nederland een uniek concept en daarmee een potentieel voorbeeldproject
De schaal waarop Waterfabriek Land van Cuijk wordt uitgevoerd, de brede groep aan afnemers en de intentie van een zeer hoge waterkwaliteit is uniek in Nederland. Naar aanleiding van een landelijk artikel en meerdere landelijke presentaties over dit project is er brede interesse geuit door o.a. STOWA en de Unie van Waterschappen. Het heeft daarmee de potentie om als landelijke demonstratie te dienen.

KANTTEKENINGEN/RISICO'S

2.1. Deze innovatie heeft nog meerdere open eindjes
Het innovatieve karakter van dit project maakt dat nog niet alle vragen nu al beantwoord kunnen worden. Binnen het hek van de zuivering zijn de uitdagingen beperkt. Maar buiten het hek moeten onderwerpen zoals de waterkwaliteitsnormen voor infiltratie, de rolneming van de partijen, de financierings- en bekostigingswijze en de waterverdeling nog uitgewerkt worden. Ook de context waarbinnen dit project plaatsvindt is volop in beweging: het beregeningsbeleid, onttrekkingsvergunningen en beprijzing van grondwater en drinkwater hebben effect op de haalbaarheid en impact van deze alternatieve bron. Met dit project zet Aa en Maas een stap vooruit waarmee al doende wordt geleerd, vragen kunnen worden aangegaan en onzekerheden worden verkleind.

[1] De economische toegevoegde waarde van water voor de landbouw, industrie en dienstensector samen is in Nederland volgens het CBS €132/m³ *[CBS 2024, waterproductiviteit]*

2.2 Andere mogelijke waterconserveringsmaatregelen in het gebied zijn nog niet volledig benut
Naast effluent toepassen in het systeem, zijn er nog andere watersysteemmaatregelen denkbaar waarmee neerslag langer in het gebied kan blijven. Deze worden al verkend (watersysteemstrategie en verkenning droogtebestrijding op de horst). De droogteproblematiek en zoetwaterbeschikbaarheid van het gebied kan echter niet zonder externe aanvoer worden bestreden. Het is dus zaak om op beide sporen in te zetten.

2.3 Mocht niet tot uitvoering worden overgegaan leidt dit tot een grote versnelde afschrijving
Mocht uiteindelijk niet tot realisatie overgegaan worden, zullen de voorbereidingskosten versneld afgeschreven moeten worden. Om dat risico te beperken worden de middelen gefaseerd ingezet. Zo zullen de kosten van de eerste stappen (voorontwerp en juridische kaders) na afronding meteen in afschrijving worden genomen.

FINANCIËN/SUBSIDIES/PROJECTENBOEK

In de Programmabegroting 2027 is voor het project Waterfabriek Land van Cuijk het volgende opgenomen:

PJB-nr.	Projectnaam	Fase	Besluit	Uitgaven/inkomsten	Totaal	
360	Waterfabriek Land van Cuijk	*Voorbereiding/ uitvoering*	-	Uitgaven	€	65.000.000
				Inkomsten	€	-35.000.000
Opgenomen in de programmering 2027				**Totaal BRUTO**	**€**	**65.000.000**
				Totaal NETTO	**€**	**30.000.000**

Gevraagd krediet:
Het totaal benodigde krediet ten behoeve van de voorbereiding/uitvoering van de Waterfabriek Land van Cuijk bedraagt € 8.000.000. De onderbouwing van dit bedrag is weergegeven in de kostenraming (bijlage 2).

De gevraagde € 8.000.000 is een kaderstellend krediet voor de volledige planuitwerking en is gebaseerd op een, in eerdere gebiedsontwikkelingsprojecten gehanteerde, ervaringsregel van 10% van de geraamde investering. Bij de eerder gepresenteerde investeringsraming van € 60–80 miljoen (commissies 17 sept 2026) is daarbij uitgegaan van de bovenzijde van die bandbreedte. Deze investeringsraming betreft dus de aanvullende zuiveringsstap die nodig is voor hergebruik (bovenop de al begrootte 4e trap) en het leidingtracé voor de waterverdeling. De resterende 90% van de investeringsraming blijft daarmee onderwerp van een separaat bestuurlijk besluit voor realisatie op basis van een uitvoeringsontwerp (zie uitvoering/vervolg).

Voor de eerste stappen (2027-2029) van de planuitwerking (voorontwerp en juridische kaders) heeft de Provincie Noord-Brabant inmiddels een bedrag van € 320.000 toegezegd vanuit de beschikbare DHZ-gelden.

Voor de uiteindelijke realisatie en exploitatie worden inkomsten van derden verwacht. Ook dat zal tijdens de planuitwerking nader worden uitgewerkt. Met de Provincie worden hierover al gesprekken gevoerd. Ook worden extra bijdragen vanuit (Europese) subsidieprogramma's en derden (o.a. de ministeries) nader verkend. Daarmee kunnen de exploitatiegevolgen van de uitvoering scherper in beeld worden gebracht.

Dekking/verklaring afwijkingen:

De dekking van het gevraagde investeringskrediet vindt plaats binnen het totale in meerjarig kader doorgerekende investeringsvolume.

Effect op exploitatie:
Buiten de kapitaalslasten zijn er geen gevolgen voor de exploitatie. Het eerste deel van de kapitaallasten gaat lopen in het begrotingsjaar 2029.

De financiële consequenties van dit voorstel zijn zichtbaar in bijgaande financiële paragraaf (bijlage 3).

BIJDRAGE DUURZAAM WATERSCHAP

Het project draagt bij aan de verduurzaming van het waterschap via de volgende thema's:
• Klimaatneutraal in 2050: uit modellering van KWR blijkt dat, alles overwegende, de milieu-impact en CO2-uitstoot significant verlaagd wordt
• Circulaire economie 2050: door dit grote volume aan water te hergebruiken ontstaat feitelijk een circulaire waterketen;
• Klimaatrobuust/klimaatadaptatief watersysteem: dit stuurbare extra watervolume maakt het watersysteem klimaatrobuuster en meer bestand tegen droogte-extremen;
• Herstel biodiversiteit: het vernatten van verdrogende (natuur)gebieden draagt bij aan verbetering van de biodiversiteit

UITVOERING/VERVOLG

Bij beschikbaarstelling van het investeringskrediet zal samen met een extern adviesbureau een werkplan worden opgesteld, waarvoor Aa en Maas het projectleiderschap zal nemen.

De gehele planuitwerking (inschatting 2027 – 2031) gaat leiden tot een compleet vergunbaar uitvoeringsontwerp dat aanbesteed kan worden (incl. o.a. het uitvoeringsontwerp voor de aanvullende zuivering, het leidingtracé en de goverance-aspecten).

Op basis van bovenstaande producten zal naar verwachting in 2031 een uitvoeringskrediet worden aangevraagd. Uiteraard zal met een vaste regelmaat de voortgang met het bestuur worden besproken.

COMMUNICATIE/PARTICIPATIE

Bij de planuitwerking zullen de genoemde stakeholders, net als bij de voorgaande verkenning, nauw worden betrokken. Bij akkoord zal, voorafgaand aan de formele start van de planuitwerking, een communicatie-event worden georganiseerd waarin de partijen hun commitment aan de volgende stap bekrachtigen (voorlopig gepland op 25 februari 2027).

BIJLAGEN

1. Ontwerpleidraad Waterfabriek Land van Cuijk
2. Raming (geheim)
3. Financiële paragraaf

VERSIEDATUM

10 november 2026

AB-BESLUIT

Djuma zaaknummer: 818890
Djuma documentnummer: 818891

ONDERWERP:

Investeringskrediet ten behoeve van de Planuitwerking van Waterfabriek Land van Cuijk

INVESTERINGSBESLUIT:

IB 2026-43

Het Algemeen Bestuur van waterschap Aa en Maas;
gelezen het voorstel van het Dagelijks Bestuur van 10 november 2026;
gelet op het bepaalde in de Kaderrichtlijn Water en de nieuwe Richtlijn Stedelijk Afvalwater;
gezien het advies van de commissie Waterketen en Duurzaamheid en de commissie Watersysteem en Waterveiligheid van 26 november 2026;

B E S L U I T :

Een investeringskrediet van € 8.000.000 beschikbaar te stellen voor de planuitwerking van Waterfabriek Land van Cuijk

Aldus vastgesteld door het Algemeen Bestuur in zijn openbare vergadering van 18 december 2026,

De secretaris, De dijkgraaf,

Peter Verlaan Mario Jacobs